

ĎÁBLÍK

Elektronický zpravodaj pro členy a přátele Cally • Číslo 203 • Vychází 17. listopadu 2020

Milé čtenářky, milí čtenáři,

přítuhoje a nemyslím tím, že by k nám dorazila zima a venku zamrzlo. Parlamentem prochází zákon, který má poskytnout štědrú finanční injekci na podporu stavby nových jaderných reaktorů a umést tak cestičku nejen tomu chystanému jednomu v Dukovanech. Ministr průmyslu Karel Havlíček dokonce s aktivní pomocí KSČM a SPD zajistil, že v pátek 20. listopadu proběhne mimořádná schůze Poslanecké sněmovny jen kvůli tomuto návrhu. Mimořádnou proto, že v cestě všem stavitelům atomu ležel jednací řád Poslanecké sněmovny se svými lhůtami. Snad jen připomeňme, že ministerstvo původně dokonce navrhlo, aby byla vyřazena parlamentní debata a zákon byl v mimořádném zrychlené režimu schválen hned v tzv. 1. čtení. A nelze zapomenout na lhaní, se kterým Andrej Babiš s Karlem Havlíčkem tento návrh na tiskové konferenci popřeli, když se stal předmětem oprávněné kritiky v médiích.

To vše se děje, když se objevují indicie, že by Babišovu vládu mohla vystřídat vláda úřednická v čele s generálním ředitelem ČEZu Danielem Benešem. Toho ČEZu, který po schválení zákona má dostat nejen pětasedmdesátiprocentní, po dobu stavby elektrárny bezúročnou vládní půjčku, což může být klidně i 200 miliard korun. K tomu garanci, že po roce 2040, kdy by mohl být zprovozněn, vykoupi vyrobenou elektřinu stát za předem domluvenou cenu garantovanou na 30 let, ale klidně i do konce životnosti jaderné elektrárny. Jinak by nebyla na trhu prodatelná. Stát ji poté pak prodá sám a rozdíl naučtuje nám, spotřebitelům elektřiny. Jestli dnes někdo nadává za příplatek na obnovitelné zdroje, který z ceny do deseti let zmizí, tak ten jaderný ho může překonat. To vše už bude mimo kontrolu Parlamentu, jen jak si parametry dohodne vláda a investorem, tedy elektrárenskou firmou ČEZ. A kdo že to má stanout v čele vlády?

Toto číslo Ďáblíka vychází v Den boje za svobodu a demokracii a proto stojí za připomenutí, že udržení a kultivace prostředí, v němž člověk - občan může hájit kvalitní prostředí pro život na Zemi i pro ty, co přijdou po nás, je dlouhodobý úkol, který rozhodně není vyhraný. Snažíme se k tomuto dennodennímu „boji“ přispívat a děkujeme, že Vás to zajímá a mnozí nám pomáháte. Svět je však mnohem pestřejší, než by se z mých předchozích slov mohlo zdát a ani my se nevěnujeme jen zmiňovanému lex Dukovany. Rádi Vám to ukážeme na stránkách Ďáblíka, který jste si právě otevřeli k prolistování a doufejme i k přečtení.

Edvard Sequens

V OBSAHU TAKÉ NAJDETE

Nesouhlas s demolicí fary a mostů v Dolních Slověnicích	str. 3-4
Miliardy na úložiště v tunelu	str. 8
Globální změna klimatu ohrožuje elektrárny nedostatkem vody	str. 10-11
Představujeme skupinu Čmeláci Plus	str. 18-19

Čtvrtá hnízdní sezóna jihočeských vlh

Už čtvrtým rokem hnízdí vlhy v jedné jihočeské pískovně. Protože jde o první opakované hnízdění vlží kolonie po desítkách let, zatím nezveřejňujeme po dohodě s ornitology přesnou lokalitu. Hnízdiště však pravidelně sledujeme a ve spolupráci s kolegy z České společnosti ornitologické provádíme drobné úpravy, které by vlhám mohly při hnízdění pomoci.

Zároveň s tímto hnízděním se však množí pozorování vlh i na jiných místech v jižních Čechách a pravděpodobně je jen otázkou času, kdy vlhy zahnízdí i jinde. Pokud tedy na svých toulkách jihočeskou přírodou vlhy potkáte, dejte nám vědět.

Jiří Řehounek

Nová tůň v Pískovně Třebeč

Na letošní podzim jsme naplánovali vytvoření nové tůně v Pískovně Třebeč, kde kdysi Calla s ochranou přírodovědně cenných pískoven začínala. Zdejší tůně už valem zarůstají (nebo neexistují) a blatnice nebo čolci tak ztrácejí vhodné prostředí pro rozmnožování. Protože se nepovedlo dohodnout s jinými vlastníky, museli jsme se spokojit s pozemkem, který v třebečské pískovně vlastní Calla.

Když už bylo vše připraveno, zjistili jsme, že kvůli podzimním deštům je v pískovně příliš mnoho vody a těžká technika se do ní nedostane. Proto jsme museli přistoupit k ručnímu hloubení, které nakonec přineslo výsledek. Tady musím poděkovat kolegyni Olze Dvořákové, která měla vytvoření tůně na starosti, že to nevzdala a alespoň na nějakou dobu zajistila místním obožitelům vhodné místo k rozmnožování.

Jiří Řehounek

Vyjádření Cally k záměru stavebních úprav v Dolních Slověnicích

Calla se po důkladném seznámení se záměrem připojuje ke snahám o záchranu fary v Dolních Slověnicích. Jižní Čechy jsou především kulturní krajinou a jejich krajinný ráz byl po staletí formován prolínáním přírodních a kulturních prvků. Právě krajina v okolí Dolních Slověnic je toho krásným příkladem. Necitlivý stavební záměr, který počítá se zničením fary a jejím nahrazením parkovištěm, nevratně naruší krajinný ráz této malebné části jihočeské krajiny.

Připomínáme, že krajinný ráz je nejen obecná hodnota, ale také fenomén chráněný prostřednictvím zákona o ochraně přírody a krajiny. Plně se ztotožňujeme se stanoviskem doc. Ing. arch. Ivana Vorla, CSc., jehož považujeme v oblasti ochrany krajinného rázu za odbornou autoritu, kterou by měly brát v potaz všechny orgány státní správy, které o osudu historických staveb v Dolních Slověnicích rozhodují.

Za výbor Cally Jiří Řehounek

Více informací o záměru nahradit faru v Dolních Slověnicích parkovištěm, včetně stanoviska ke krajinnému rázu z pera doc. Ivana Vorla, najdou zájemci na webu Dědictví Lišovska: <https://www.dedictvilisovska.cz/>.

Nesouhlas s demolicí fary a mostů v Dolních Slověnicích

Dolní a Horní Slověnice v okrese České Budějovice jsou malebnou jihočeskou vesnicí, která má zajímavou urbanistickou strukturu a její zástavba je dosud tvořena početným a komplexním souborem tradiční lidové architektury. Pro tyto kvality byla mj. zařazena do encyklopedického výběru českých vesnic od Jana Pešty. Působivost místa umocňuje krajinný ráz, a to poloha na okraji třeboňské rybníční soustavy při výběžku jednoho z největších českých rybníků – Dvořiště, jehož založení sahá již do středověku. Za pozornost stála mj. i malíři, básníku a spisovateli Ladislavu Stehlíkovi v jeho životním díle, Zemi zamyšlené.

V současné době je cenný charakter tohoto místa ohrožen razantním stavebním záměrem Jihočeského kraje a města Lišov, kterému mají padnout za oběť historické objekty spoluutvářející samotné jádro Dolních Slověnic. Má být zdemolován areál klasicistní fary z roku 1795, umístěný v mimořádně exponované poloze při zatáčce naproti gotickému kostelu sv. Mikuláše a Linharta a zlikvidováno má být unikátní, přibližně 120 m dlouhé, přemostění výběžku rybníka Dvořiště, tvořené sypaným valem s klenutými mosty z poloviny 19. století, doplněné dvouřadou lipovou alejí. Za cca 45 milionů korun mají být nahrazeny parkovištěm s betonovou zámkovou dlažbou a novými moderními mosty, v normovém šířkovém uspořádání, které naprosto nerespektují jejich původní vzhled.

Lze konstatovat, že navrhované řešení naprosto nerespektuje výrazné hodnoty kulturního dědictví a přírodního prostředí. Záměr byl od počátku připravován v rozporu se zákonem o státní památkové péči; není v souladu s mezinárodní Úmluvou o ochraně architektonického dědictví Evropy, ale ani se zákonem stavebním a zákonem o ochraně přírody a krajiny (s ohledem na ochranu krajinného rázu). Kromě toho porušuje vlastní územní plán města Lišov, kde je kladen důraz na zachování historického prostředí a mostů, které mají být jako technické památky chráněny před poškozením. Zmíněné objekty jsou navíc i ohledně statiky ve vyhovujícím stavu.

Razantní zásah do malebného a hodnotného zákoutí jižních Čech, pohříchu nedoceněného částí místních obyvatel, včetně vedení města Lišov, vzbudil zaslouženou pozornost v médiích, ale také u některých spolků (k nimž se připojila i Calla) a řady odborníků na architekturu, urbanismus, památkovou péči, historii a ochranu přírody a krajiny, z nichž mnozí ve svých vyjádřeních poukazují na nepřipustnost realizace tohoto záměru a na potřebu nalezení vhodného řešení při respektu k hodnotám prostředí.

Více informací o problému lze nalézt na internetových stránkách Dědictví Lišovska, které se problému věnují: <https://www.dedictvilisovska.cz/>. Zde lze kromě novinových článků, stanovisek spolků a argumentů odborníků nalézt i petici, jejímž podpořením můžete vyjádřit nesouhlas s devastací jádra Dolních Slověnic a snad tak i přispět k jeho záchraně. Za případnou podporu a předání informací o tomto problému lidem ve Vašem okolí, jimž by osud Slověnic nemusel být lhostejný, Vám předem děkuji.

Jan Eliška

Trávníky přes zimu

Dokonce i teď v listopadu ještě některé trávníky kvetou, pokud jim dáme tu možnost, už ale nevypadají tak krásně jako dříve. Jde o přirozenou součást životního cyklu všech rostlin, do které jim obvykle ve městech nebo na zahradách nedovolíme dojít. Aby nám však trávník pěkně kvetl i příští rok, musí mít rostliny šanci vysemenit se.

Touto dobou je už v Českých Budějovicích po poslední seči, takže i většina trávníků, na nichž se v letošním roce zkoušela extenzivní nebo mozaiková seč, už je posekaná. Pokud ale chcete udělat ještě více pro přezimující hmyz, nechte část trávníku na zahradě stát i přes zimu. Sečte až na jaře a posekanou stařinu nechte ještě chvíli ležet na místě.

Více nápadů pro přírodě blízké zahradničení a ochranu hmyzu ve městech najdou zájemci třeba v naší loňské publikaci „Ochrana motýlů v zahradě, ve městě a v krajině“, kterou lze stáhnout zde: http://www.calla.cz/data/hl_stranka/ostatni/brozura_motyli_web.pdf.

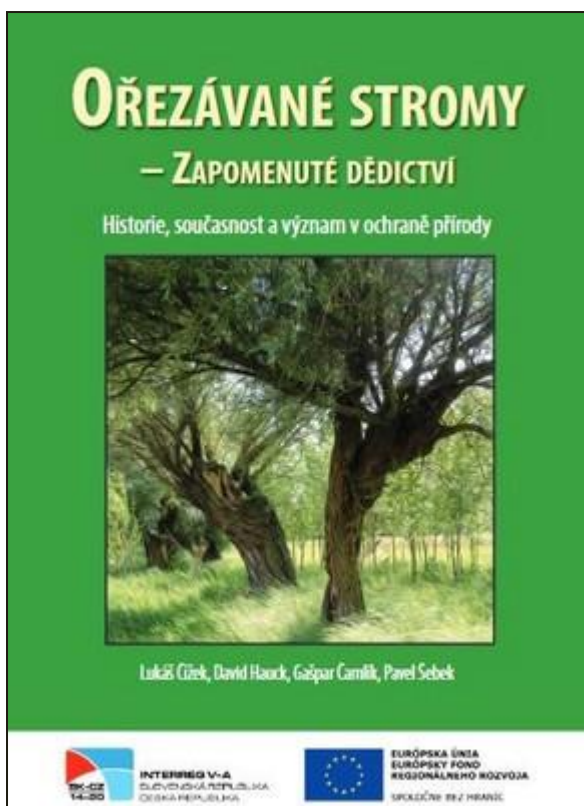
Jiří Řehounek

Květnaté pásy ve městech

Calla právě vydala novou skládačku „Květnaté pásy ve městech“, kterou napsali Jiří a Klára Řehounkovi. Na malém prostoru v ní shrnují, jak by se měly městské květnaté pásy zakládat, kde pro ně vzít semínka, jak a kdy je vysít, jakým způsobem je v dalších letech sekat, proč je v žádném případě nemulčovat a jak se o ně starat přes zimu.

Skládačka je vlastně jakýmsi úvodem do problematiky, kterou mohou zájemci o zahradničení a ochranu přírody rozvíjet s pomocí dalších informačních zdrojů, např. specializovaného webu Příroda ve městě (www.calla.cz/prirodavemeste) nebo i naší ekoporadny.

Redakce

Ořezávané stromy – zapomenuté dědictví

Dříve stávaly kolem každého potoka a cesty, na loukách, na pastvinách i v lesích. Najdeme je na středověkých iluminacích, maloval je Vincent van Gogh. Na obrázcích Josefa Lady na nich sedávají vodníci. Dnes mají u nás nejčastěji podobu starých, rozlámaných vrb zarostlých v křoví u potoka, ale může jít i o památné lípy na návsi, javory v ulicích, staré duby na strmých stráních nebo buky na kamenných valech mezi dávno neoranými poličky.

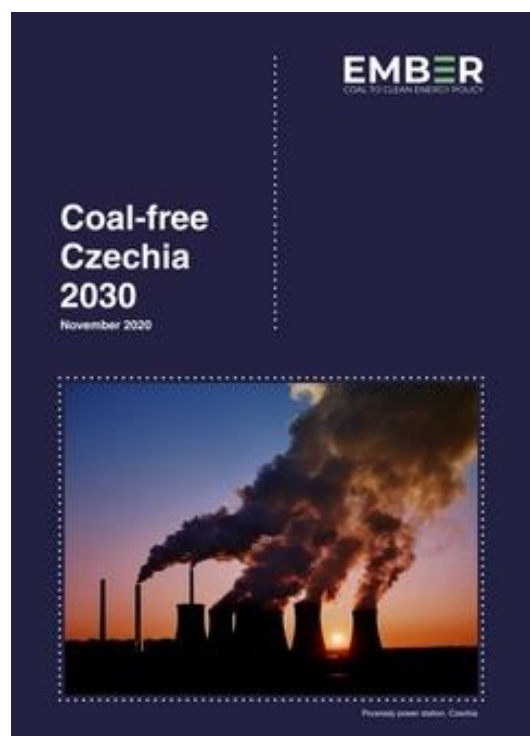
Ano, řeč je o ořezávaných (a osekávaných) stromech. Bývaly nedílnou součástí krajiny, naši předkové na jejich dřevě pekli chléb a jejich listím krmili dobytek. Místa dosud připomínají někdejší podobu krajiny a zapomenuté způsoby hospodaření. Jsou dokonalou ukázkou velmi intenzivního a přitom dokonale udržitelného hospodaření, která staví docela na hlavu naše představy o tom, že intenzivní hospodaření škodí přírodě.

Porosty ořezávaných stromů jsou totiž přírodně neuvěřitelně bohatá stanoviště. V počtu dutin nebo nabídce obnaženého a trouchnivého dřeva se ořezávané stromy přinejmenším vyrovnají pralesním velikánům. Jsou proto domovem mnoha živočichů, hub a lišejníků, které jinak nacházíme jen v těch nejzachovalejších lesích. Jako na ostrovech v moři na nich dodnes přežívá část přírodní rozmanitosti z dob, kdy lidmi intenzivně využívaná krajina ještě nebyla agrární pustinou.

Ořezávané stromy z různých stran představuje útlá publikace kolektivu autorů z Biologického centra AV ČR, České společnosti ornitologické a dalších institucí. Seznamuje čtenáře s jejich historií, i mimořádným biologickým významem této, pro přírodní rozmanitost mimořádně významné součásti naší i evropské krajiny. Shrnuje také způsoby ořezu stromů a zavádí nás na místa, kde se s ořezanými stromy můžeme setkat.

Publikace vyšla v tištěné verzi, kterou lze získat v Entomologickém ústavu BC AV ČR v Českých Budějovicích nebo si tam o ni napsat. Brožurka je však zájemcům k dispozici i v elektronické verzi zde: http://zivebrehy.cz/wp-content/uploads/2020/10/Orezavane_stromy_fin.pdf.

Lukáš Čížek

Česko se v roce 2030 stane zemí s druhou nejšpinavější elektřinou v EU

Nezávislý klimaticko-energetický think-tank Ember v pondělí 9. 11. 2020 zveřejnil [studii](#), podle které bude česká elektrická síť v roce 2030 druhá nejšpinavější v Evropě. Vyplyvá to z analýzy českého národního klimatického a energetického plánu, který ukazuje, že Česko má v navyšování podílu elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů nejnižší ambice z celé EU a zároveň počítá s významným podílem elektřiny vyrobené z uhlí i po roce 2030. Česko by se tak zařadilo ke skupině sedmi zemí, které budou v roce 2030 kvůli svému spoléhání na uhlí a fosilní plyn produkovat 80 % emisí celého energetického sektoru EU. Tak nezodpovědným přístupem by Česko poškodilo zejména samo sebe a zablokovalo transformaci své energetiky a průmyslu, zároveň by však také ohrozilo dosažení klimatických cílů Evropské unie pro rok 2030.

Analýza think-tanku přitom naznačuje, že celkový trend Evropské unie je zcela jiný a není žádný důvod, proč by se k němu Česko nemohlo připojit. Podle studie se podíl obnovitelných zdrojů energie na výrobě elektřiny v příštím desetiletí zdvojnásobí a v roce 2030 uspokojí 60 % poptávky elektřiny v EU. Zejména díky státům jako je Dánsko, Nizozemsko a Španělsko se podíl elektřiny vyrobené v EU z větrné a solární energie zvýší na 40 %. Česko naopak - pokud se nic nezmění - bude v roce 2030 patřit k trojici zemí, v nichž bude více než třetinu elektrického mixu tvořit uhlí - nejšpinavější zdroj emisí skleníkových plynů. Tyto tři země - kromě Česka také Polsko a Německo - by proto byly zodpovědné za cca 90 % elektřiny, která se v roce 2030 v Evropské unii vyrobí z uhlí.

„Že jsou české energetické plány zoufale zastaralé, ukazuje nejen tato analýza, ale také aktuální ekonomické výhledy energetiky. Naplánovat rychlý útlum uhlí a naopak rozvoj obnovitelných zdrojů je ekonomicky racionální a politicky odpovědná cesta. Uhelná komise by z těchto důvodů měla podle mého názoru zvolit rok 2033 jako konec spalování uhlí v ČR, jde o nejzastší kompromis,“ říká Jiří Koželouh, vedoucí energetického programu Hnutí DUHA a člen Uhelné komise.

“Ze studie vyplývá, že Česká republika plánuje během příštích deseti let postavit méně obnovitelných zdrojů energie, než co postavila v deseti letech předchozích. Přitom na modernizaci naší energetiky můžeme využít miliardové podpory z fondů EU. Stačí nesyptat peníze do zbytečných megalomanských staveb a namísto toho podpořit např. komunitní energetiku,“ říká Kateřina Davidová z Centra pro dopravu a energetiku.

Michaela Pixová z Klimatické koalice na závěr dodává: „Když Andrej Babiš letos v říjnu na jednání Rady souhlasil s navýšením klimatického cíle EU pro rok 2030 na nejméně 55 %, pravděpodobně za změnou jeho postoje stál kalkul, že cíl je společný a Česko se jako černý pasažér při jeho dosahování svezí na vyšších klimatických ambicích zemí, jako jsou severské státy, Španělsko, nebo Rakousko. Analýza think-tanku Ember však jasně ukazuje, že Česko se se svým nezodpovědným přístupem ke klimatu a bezpečnosti obyvatel neschová. Pokud se EU do roku 2030 nepodaří emise snížit alespoň o 55 % oproti roku 1990, budeme přesně vědět, kdo má na zmaření této ambice největší podíl.“

Jan Freidinger z Greenpeace doplňuje „Česko nejenže totálně zaspalo v rozvoji čistých obnovitelných technologií, ale zároveň svou energetickou budoucnost příliš spojuje i s využitím dalšího fosilního zdroje - plynu. Ten by měl být přechodným palivem na omezenou dobu pouze v teplárenství a to v těch nejúčinnějších kogeneračních jednotkách. V žádném případě by ale plyn a ani další fosilní paliva neměly být na seznamu projektů, které dostanou podporu v rámci tzv. Fondu obnovy, tedy více než 180 miliard korun, které do Česka přitečou z EU v rámci obnovy po koronavirové krizi.“

Tisková zpráva Klimatické koalice

Klimatická koalice se rozrostla o 17 organizací. Nyní má již 47 členů!

Ve středu 4. listopadu 2020 proběhla členská schůze Klimatické koalice, které je Calla členem, a kde tradičně probíhá vzájemní síťování, výměna informací o aktualitách z organizací, ale také jsou nabíráni zájemci o členství v koalici.

Máme velkou radost, že zájem o členství v koalici poslední dobou čím dál tím víc stoupá a jako koalice se proto významně rozrůstáme. Na schůzi ve středu 4. 11. bylo

do koalice přijato 17 nových organizací, což je dosud nevyšší počet nových členů, který kdy byl přijat během jediné schůze.

Jako plní členové byli přijati: Arnika, Arpok, Učitelé za klima, Extinction Rebellion ČR, Artwall, Česká veganská společnost, Green Dock, Nádech, Nesehnutí, Tereza, Na Zemi, Re-set.

Jako přidružení členové byli přijati: Fridays For Future ČR, Amnesty International ČR, Slušná firma, Klášter Broumov - vzdělávací a kulturní centrum a Zachraň jídlo.

Zároveň došlo také ke změnám ve složení Rady Klimatické koalice. Rezignaci z osobních důvodů podala Stáňa Tomková. Na její místo byla přijata Zuzana Vlčková z hnutí Limity jsme my, čímž došlo k obohacení Rady o hlas grassrootové části klimatického hnutí v Česku! Těšíme se na spolupráci!

Tisková zpráva Klimatické koalice

Miliardy na úložiště v tunelu

Po Státním úřadu pro jadernou bezpečnost se k projektu podzemního výzkumného pracoviště (PVP) Bukov, který nechala postavit a provozuje její Správa úložišť radioaktivních odpadů (SÚRAO) na místě bývalých uranových dolů u Dolní Rožínky, kriticky vyjádřila další státní instituce – [Nejvyšší kontrolní úřad](#): „Výdaje na provoz pracoviště nepovažuje NKÚ za dostatečně účelné a hospodárné.“ Na problematičnost projektu od počátku upozorňují i spolky

Calla a Nechceme úložiště Kraví hora. Vznikl bez opory v tehdy platné vládní Koncepti nakládání s radioaktivními odpady a vyhořelým jaderným palivem a bez toho, aby o investicích do přípravy a stavby PVP (107 mil. Kč) rozhodla vláda skrze každoročně schvalované plány činnosti SÚRAO.

Navzdory podivnému vzniku se vláda později přihlásila k dalšímu odčerpávání financí z jaderného účtu na pokračování projektu, jehož reálný přínos k vývoji bezpečného hlubinného úložiště je sporný. Podle NKÚ na přípravu a vybudování podzemního výzkumného pracoviště Bukov, jeho provoz a na realizaci výzkumného experimentálního programu vynaložilo SÚRAO z jaderného účtu do roku 2019 celkem 506 mil. Kč, z toho 444 mil. Kč na vylepšení ekonomiky GEAM o.z. (s.p. DIAMO). Vláda také v dubnu 2020 souhlasila, že DIAMO získá za zajištění provozuschopnosti PVP Bukov do roku 2030 dalších 2,8 mld. Kč.

NKÚ ve své zprávě uvádí: „SÚRAO měla k dispozici několik studií a posudků, které upozorňují na slabé stránky podzemního výzkumného pracoviště Bukov, jako je obecnost výzkumného experimentálního programu, technické řešení, nepřenositelnost části výsledků experimentů, geologická odlišnost vybrané lokality, nízká efektivnost výdajů a technické a personální prolínání provozu pracoviště a provozu dolu Rožná včetně prolínání příslušných nákladů.“

Pochyby nad účelně vynaloženými prostředky vyjádřil již dříve také Státní úřad pro jadernou bezpečnost s tím, že výzkumné pracoviště by mělo být vybudováno až ve finální vybrané lokalitě a jak uvedl, považuje PVP Bukov: „z odborného hlediska za neodůvodněný, bez přímého dopadu na bezpečnost budoucího hlubinného úložiště.“ Blízká lokalita Kraví hora, kterou SÚRAO navzdory doporučení geologů zařadilo mezi lokality pro vyhledávání hlubinného úložiště, je nyní s vůbec nejhorším výsledkem v celkovém hodnocení navržena k vyloučení.

Martin Schenk, předseda a mluvčí OS Nechceme úložiště Kraví hora řekl: „Miliarda sem, miliarda tam. Koho to trápí, když se neutrácí z vlastních peněz? Zdá se, že mezi takové patří i ministr průmyslu, který nereflexuje zásadní výhrady Státního úřadu pro jadernou bezpečnost a nedokáže zastavit již jednou rozjetý vlak v tunelu Bukov.“

Podporujeme investice do dalšího výzkumu zaměřeného na nalezení bezpečného řešení problému jaderných odpadů. Avšak projekt PVP Bukov vzbuzuje pochyby z hlediska skutečné přínosnosti záměru a ekonomičnosti vynaložených prostředků, k čemuž se již kriticky vyjádřil Státní úřad pro jadernou bezpečnost i Nejvyšší kontrolní úřad. Rozkrytí souladu vzniku tak drahého projektu vyvádějícího peníze z jaderného účtu se zákonem a vyvození adekvátních důsledků, by mělo být na pořadu dne.

Edvard Sequens

Vyhazování peněz na úložiště bez efektu? Je čas na změnu

Platforma proti hlubinnému úložišti sdružující 51 měst, obcí a spolků je přesvědčena o nutnosti změnit dosavadní postup při hledání řešení, jak naložit s vyhořelým jaderným palivem. Zpoždění, které hledání místa pro hlubinné úložiště nabralo, nelze nahradit spěchem. Naopak před pokračováním je nejprve nezbytné přijmout stále neexistující zákon o zapojení obcí do výběru úložiště a také dobře připravit a projednat pravidla případného pokračování. Ve věci vážnosti pak zvážit i jiné varianty naložení s nebezpečným dědictvím jaderné energetiky. Dlouhodobé skladování by mohlo dát časový prostor pro hledání bezpečnějšího řešení, než je jeho „zakopání v zemi“.

Nejvyšší kontrolní úřad kriticky zhodnotil přípravu hlubinného úložiště ve své [zprávě o kontrole hospodaření Správy úložišť radioaktivních odpadů](#). Správa úložišť na tento záměr utratila z jaderného účtu více než 1,8 miliardy korun v posledních 23 letech a ve výsledku narostl počet lokalit a dotčených obcí, na jejichž území by vysoceradioaktivní odpady mohly skončit.

Úřad také kritizoval neplnění úkolů ze strany Ministerstva průmyslu a obchodu při přípravě zákona o zapojení obcí do výběru úložiště: *„Výběr lokality negativně ovlivňuje nesouhlas dotčených obcí a s tím související absence právní úpravy týkající se zapojení obcí. Návrh věcného záměru zákona o zapojení dotčených obcí do výběru lokality mělo MPO předložit vládě ČR ke schválení v roce 2019, ale předložilo jej až 18. května 2020. Cílem zákona má být zajištění zájmu obcí, posílení jejich postavení při výběru lokality hlubinného úložiště a vytvoření právního rámce s jasně specifikovanou rolí dotčených obcí.“*

I Platforma proti úložišti velmi negativně vnímá, že do konce volebního období této vlády již legislativa, která měla posílit možnosti samospráv při rozhodování o úložišti, nevznikne. Zákon je obcím, na jejichž území stát hledá úložiště, slibován již od roku 2011, od roku 2016 s jeho vznikem počítá také nový atomový zákon. Urychlené dokončení návrhu zákona se zapojením obcí do jeho připomínkování slíbil na jednání se starosty 17. července 2019 ministr průmyslu a obchodu Karel Havlíček. Na zaslané připomínky ale Havlíčkův úřad nebral zřetel a verze připravovaná pro vládu tak byla v rozporu se svazy zastupujícími zájmy více než 4 700 měst a obcí z celé republiky – Svazem měst a obcí, Sdružením místních samospráv i Platformou proti hlubinnému úložišti.

Petr Klásek, starosta obce Chanovice a mluvčí Platformy proti hlubinnému úložišti, řekl: *„S úložištěm nespěchejme, podívejme se poctivě i na další možnosti, co lze udělat s jaderným odpadem. A mezitím přijměme zákon, který by zajistil práva obcím a lidem v nich žijících a projednejme závazná pravidla, aby je státní úřady neměnily co chvíli podle jednotlivých ministrů.“*

„Bohužel ztrácíme důvěru k ministrovi průmyslu Karlu Havlíčkovi, který na osobním jednání se starosty sliboval nový přístup státu k obcím a občanům, zajištění a projednání zákona, řešení kompenzací, návštěvy postižených lokalit, atd. Bohužel, opět - sliby chyby.“

Tisková zpráva Platformy proti hlubinnému úložišti

Přednášky z Nuclear Energy Conference 2020 na webu

Letošní mezinárodní Nuclear Energy Conference, kterou pořádaly Hnutí DUHA, Calla a Jihočeské matky, jsme zaměřili na hledání odpovědí na otázku, zda může být jaderná energetika vhodným nástrojem pro řešení problematiky změny klimatu. Kvůli pandemickým vládním opatřením jsme nejprve konferenci přesunuli z května a nakonec do o-line prostoru. Původní celodenní program jsme rozdělili do dvou bloků, které se konaly 6. října a 3. listopadu. Vždy se zúčastnilo na sto posluchačů z celkem 18 zemí.

Pro všechny, kdo se neměl možnost připojit a poslouchat přednášky s tlumočením jsme na web přidali prezentace a videozáznamy alespoň v jazyce, v jakém zazněly. Najdete tu úvodní „*Bod zvratu 2020: Proměna energetiky a role jádra tváří v tvář rychlým změnám*“ od nezávislého energetického konzultanta George Günsberga z Vídně, klíčovou „*Pochybnosti o uhlíkové efektivitě jaderné energetiky*“ od profesora Univerzity Sussex Benjamina K. Sovacoola, David Reinberger z Vídeňského úřadu ombudsmana pro ochranu životního prostředí, který přispěl tématem „*Můžeme pod hrozbou klimatické krize ignorovat rizika jaderné energetiky?*“ a přednášku expertky na jadernou bezpečnost Ody Becker „*Projevy klimatických změn a jejich dopad na provoz a bezpečnost jaderných elektráren*“.

Z druhého bloku je pak na webu přednáška „*Je ekonomicky smysluplné omezovat emise investováním do jaderné energetiky?*“ od Bena Wealera z TU Berlín a DIW – Německého institutu ekonomického výzkumu, „*Proč se nemusíme bát restartu rozvoje obnovitelných zdrojů v Česku*“ od programového ředitele Svazu moderní energetiky Martina Sedláka a přednáška Reinharda Uhriga, ředitele kampaní Global 2000 „*100 % elektřiny z obnovitelných zdrojů jako oficiální cíl vlády Rakouska do roku 2030 – Cesty a možnosti*“. Také záznamy diskusí po obou částech videokonference.

Vše hledejte na webu konference www.nec2020.eu.

Edvard Sequens

Globální změna klimatu ohrožuje elektrárny nedostatkem vody

Výzkumný portál Global Market Intelligence společnosti Standard & Poor's se zaměřil na téma hrozícího nedostatku vody pro chlazení klasických elektráren. [Článek](#) přinášíme ve zkráceném překladu.

Postupující globální změna klimatu a rostoucí spotřeba vody pro účely různých sektorů staví jaderné elektrárny a zdroje na fosilní paliva, které jsou závislé na chlazení vodou z přírodních zdrojů, před riziko, že v určitých časových úsecích nebudou schopné fungovat na plný výkon nebo budou muset být dočasně odstaveny. Zmíněné časové úseky se patrně budou překrývat s obdobím zvýšené poptávky po elektřině z důvodu potřeby chlazení vnitřních prostor budov.

Nedostatek vody ohrožuje produkci vodních, ale i jaderných a dalších elektráren na celém světě. Ve Spojených státech (s výjimkou Aljašky) se podle analýzy S&P Global Market Intelligence více než polovina jaderných elektráren a zdrojů na fosilní paliva nachází v oblastech, kde budou v případě pokračování současných trendů během deseti let čelit problému s nedostatkem vody.

Energetické společnosti se snaží předcházet uvedenému riziku rozvojem větrných a solárních elektráren, které nejsou závislé na dodávkách velkého množství vody. Některé podniky usilují

o úpravu hospodaření s vodními zdroji a přizpůsobují mu investiční strategie.

Podle předpovědi institutu [WRI \(World Resource Institute\)](#) již kolem roku 2030 nebudou přírodní zdroje stačit pokrývat spotřebu vody především na západě Spojených států, ale také v některých regionech na severovýchodě nebo na Floridě. WRI odhaduje, že 61,8 % stávajících jaderných, uhelných a plynových elektráren ve Spojených státech se nachází v oblastech se středně až velmi vysokým rizikem nedostatku vody v roce 2030. Ubývání sněhu v horských oblastech a snížení srážkových úhrnů na západě USA omezuje množství využitelné vody již dnes.

Další aspekt dopadů globální změny klimatu zkoumá tým Northeastern University College of Engineering Sustainability. Jde o nárůst teploty vody odebrané pro účely chlazení tedy problém, který se týká i lokalit, kde nehrozí nedostatek vody. Využití teplejší vody pro chlazení snižuje účinnost elektráren a dále hrozí riziko, že provozovatelé nedodrží limity pro teplotu zpětně vypouštěné vody. Tento případ nastal v jaderné elektrárně Turkey Point během období sucha v roce 2014.

Problém nedostatku vody pro chlazení se ve Spojených státech stává součástí strategií energetických společností, včetně těch nejvýznamnějších, jako jsou Duke Energy nebo Next Era Energy. Základním nástrojem jsou investice do větrných a solárních elektráren, které mají minimální nároky na spotřebu vody.

Karel Polanecký pro Temelín.cz

Vláda zatím nestihla dotáhnout většinu ekologických výzev, jako útlum uhlí či ochranu půdy

Ze 14 stěžejních ekologických výzev se vládě Andreje Babiše podařilo znatelněji postoupit v řešení jen ve třech z nich (péče o lesy, ochrana divočiny v národních parcích a opatření pro podporu třídění odpadů). Naopak ve třech dalších případech se situace zhoršila (příprava výstavby zbytečného a předraženého jaderného reaktoru, příprava destruktivního kanálu Dunaj-Odra-Labe a omezování ochrany životního prostředí i práv lidí při rozhodování o stavbách). V ostatních osmi případech (jako je ochrana půdy, útlum uhlí, rozvoj obnovitelných zdrojů energie a další) vláda zatím nepokročila, či učinila opravdu jen velmi malé a dílčí kroky.

Vyplývá to z dnes zveřejněného [hodnocení vládních výsledků rok před volbami](#), které provedla

asociace ekologických organizací Zelený kruh ve spolupráci s Hnutím DUHA a dalšími svými členskými organizacemi.

Ekologické organizace zároveň připojily doporučení vládě pro nápravu chabé ekologické politiky. Stěžejní jsou:

- V návaznosti na práci Uhelné komise schválit termín konce spalování uhlí v ČR (vzhledem k cílům ochrany klimatu a ekonomické situaci a výhledu uhelného průmyslu je potřeba začít útlum okamžitě a do roku 2030 uzavřít všechny uhelné elektrárny).
- Do návrhu novely zákona o podporovaných zdrojích energie prosadit fotovoltaické elektrárny coby obnovitelné zdroje s nárokem na provozní podporu.
- Využít peníze z nových fondů (jako je Modernizační fond) zejména na rozvoj obnovitelných zdrojů energie a přidělit dostatek peněz obcím a energetickým komunitám.
- Prosadit zamítnutí návrhu zákona, který má poskytnout jaderné energetice bezprecedentní veřejnou finanční podporu, jejíž důsledky ponесou budoucí vlády i spotřebitelé.
- Využít zbývajících času tohoto volebního období k dosažení široké shody resortů, dotčených zájmových svazů, politických stran, expertů i nevládních organizací na legislativních pravidlech pro zjednodušení a zkvalitnění rozhodování o stavbách tak, aby příští vláda mohla řádným transparentním způsobem předložit návrh nového stavebního zákona.
- Okamžitě přestat utrácet veřejné prostředky za přípravu zbytečného a škodlivého kanálu Dunaj-Odra-Labe.
- Ve Strategickém plánu SZP ustanovit a dalšími nástroji podporovat zvýšenou podporu praktik ekologického zemědělství, omezení toxických látek (pesticidů a herbicidů) o 50 %, podporu aplikace organické hmoty na hnojení polí, budování zelené infrastruktury krajiny na 10 % výměry a opatření na zvýšení biodiverzity (průlehy, biopásy, remízy apod.)
- Zachovat současnou úpravu v případě Orgánů ochrany zemědělského půdního fondu, tj. nesvěřovat část kompetencí stavebnímu úřadu.
- Upravit zákon o myslivosti tak, aby umožňoval obnovu lesů i bez všudypřítomné stavby oplocenek.

Ekologické organizace hodnotily již programové prohlášení vlády v roce 2018 a nyní je zajímavé zejména to, jak se vláda doposud vypořádala či nevypořádala s problémy jako znečištění ovzduší, recyklace odpadů, péče o krajinu a ochrana divoké přírody, přístup k řešení změny klimatu. Hodnotili jsme také postoj ke kontroverzním megaprojektům a k zachování práv občanů vyjadřovat se ke stavbám ve svém okolí.

Vybraná témata považují ekologické organizace za nejdůležitější podle jejich dopadu na život lidí, stav přírody a krajiny i ekonomiku. Zároveň jde o témata, u nichž je nutné měnit nebo přijmout nové zákony či jiné normy nebo rozhodnout o financování (či nefinancování). Je tedy na místě ptát se, co vláda udělala a co by ještě udělat měla.

Výsledná hodnocení nejsou v žádném případě kompletními hodnoceními vlády, neboť se zaměřují pouze na vybranou oblast politiky – ekologickou, potažmo klimatickou. Zelený kruh a jeho členové tímto hodnocením nevyjadřují preference pro nadcházející parlamentní volby.

Jiří Koželouh, vedoucí energetického a odpadového programu Hnutí DUHA, řekl: „*Současná vláda nyní může výrazně ovlivnit, jestli odstartuje modernizace naší energetiky. Zatím v tom však vůbec neprospívá. Příprava zákona na podporu obnovitelných zdrojů se protáhla tak, že hrozí nestihnout do voleb. A stále není jasné, kdy končíme s uhlím. Na druhou stranu vláda má ještě rok, aby situaci změnila a klíčová rozhodnutí i zákony stihla.*”

Daniel Vondrouš, ředitel Zeleného kruhu, řekl: „*Příprava kanálu Dunaj-Odra-Labe vede k bezprecedentnímu ničení přírody a plýtvání veřejnými prostředky. Vládní návrh stavebního zákona*

dramaticky omezuje ochranu životního prostředí a transparentnost rozhodování. Pokud vláda nechce nadále ztrácet důvěryhodnost, musí ve zbývajícím čase přestat s prosazováním destruktivních megaprojektů a řešit skutečné problémy.”.

Tisková zpráva Zeleného kruhu

Stupnice hodnocení														
	výrazný posun k lepšímu													
	částečný posun k lepšímu													
	žádný (nebo velmi malý) posun k lepšímu													
	částečný posun k horšímu													
	výrazný posun k horšímu													

Výsledky hodnocení														
	ovzduší a smog	omezování odpadů	voda v krajině	kanál D-O-L	zdravé lesy	divoká příroda	ochrana půdy a udržitelné zemědělství	konec uhlí	úspory energie	rozvoj obnovitelných zdrojů energie	těžba surovin	jaderná energetika	účast občanů na posuzování záměrů	globální změna klimatu
hodnocení Programového prohlášení vlády ANO a ČSSD														
celkové hodnocení výsledků vlády 2018-2020														

V roce 2019 nejvíce znečišťovaly spalování uhlí a výroba plastů

O téměř půl tuny více rtuti vypustily loni do ovzduší hnědouhelné elektrárny Chvaletice a Počerady. Zvýšilo se i množství látek toxických pro vodní organismy, včetně kyanidů, vypouštěných do řek. Nejvíce rakovinotvorných látek stále vypouští Spolana Neratovice kvůli výrobě PVC a dalších surovin pro výrobu plastů. U ostatních škodlivých látek průmyslové zdroje emise snížily. Je za tím především snížení emisí styrenu a formaldehydu z konkrétních průmyslových provozů v různých krajích. O znečištění ve svém okolí se lidé dozví na webu www.znecistovatele.cz.

“Snížení ohlášených emisí toxických látek není nic neobvyklého. V minulosti vždy následoval opět jejich nárůst. Zbavme se však emisí škodlivin trvale. Přestaňme proto spalovat uhlí a výrazně omezme spotřebu plastů nejen jednorázových, která vede k emisím obrovského množství toxických látek během výroby, používání i likvidace,” shrnuje Jindřich Petrlík z Arniky.

Mezi největšími znečišťovateli dominují velké průmyslové podniky z Moravskoslezského, Středočeského a Ústeckého kraje a z kraje Vysočina. Druhým rokem se však objevují provozy speciální průmyslové výroby z dalších krajů. To podtrhuje potřebu jejich přísnější kontroly a je otázka, zda to je možné jen vydáváním integrovaných povolení.

“Kvůli technologickým změnám průmysl vypouští celou řadu nových škodlivin, které se vůbec nesledují, například perfluorované látky anebo bromované dioxiny. Seznam monitorovaných látek a ohlašovaných do IRZ je dvacet let starý a je nutné ho zrevidovat a rozšířit,” doplňuje Petrlík.

Arnika sestavuje žebříčky šestnáct let a vychází přitom z veřejně dostupných údajů v Integrovaném registru znečišťování, který vede Ministerstvo životního prostředí. Provozy ze zákona hlásí úniky a přenosy nebezpečných látek samy. Za ohlašovací rok 2019 data poskytlo celkem 1364 provozů, což je o 32 více oproti roku 2018.

Rtuť

Hlavními zdroji emisí rtuti do ovzduší zůstávají hnědouhelné elektrárny, především Chvaletice (nárůst ze 154 kg na 537 kg za rok) a Počerady (z 229 kg na 383 kg za rok). Vedle toho emise rtuti více jak zdvojnásobila také Teplárna Mělník. Tři roky poté, co vstoupila v platnost Minamatská úmluva o rtuti, která Českou republiku zavazuje ke snižování emisí rtuti, jdeme přesně opačným směrem. Na vině je mimo jiné benevolentní přístup Ministerstva životního prostředí k udělování výjimek z emisních limitů pro rtuť. Neexistuje žádný plán snižování emisí tohoto toxického kovu.

Množství rtuti v odpadech se naopak rapidně snížilo a to v důsledku ukončení výroby chloru za pomoci rtuti v obou chlorových chemičkách, tj. ve Spolchemii v Ústí nad Labem a ve Spolaně Neratovice.

Dioxiny v odpadech

Velké množství dioxinů předaly v odpadech metalurgické provozy a spalovny odpadů, množství se meziročně snížilo o desetinu.

Na prvním místě jsou Třinecké železárny, které meziročně snížily množství dioxinů v předaných odpadech o 30 g TEQ (8). Následuje spalovna nebezpečných odpadů Suez Využití zdrojů, a.s. v Trmicích a malešická spalovna Pražských služeb, a.s. V obou posledně jmenovaných případech pochází dioxiny ze spalování PVC a dalších chlorovaných látek v odpadech.

Už třetí rok po sobě předávají průmyslové provozy v odpadech až desetkrát více dioxinů než vypouští v emisích do ovzduší celá Česká republika. Je velmi alarmující, že některé firmy odpady s vysokými koncentracemi dioxinů dokonce recyklují. Například směsi popelovin ze spaloven mohou končit ve stavebním materiálu. MŽP by mělo osudy takových odpadů sledovat.

Emise škodlivin do vod

Devítitunový nárůst množství látek nebezpečných pro vodní organismy vypuštěných do vod za loňský rok má na svědomí především galvanovna, lisovna a svařovna MS Technik v Rožnově pod Radhoštěm, která poprvé ohlásila přes 9 t zinku a jeho sloučenin v emisích do vody. Zinek je těžký kov a není sice nijak zvláště nebezpečný pro člověka, ale pro ryby a vodní organismy je to jed.

Na znečištění vod se významnou měrou také podílejí kyanidy, které způsobily nedávnou havárii

na Bečvě, kde otrávil vše živé na téměř 40 km řeky. Nejvíce kyanidů loni vypustila ČOV v Ostravě, která pravděpodobně přijímá odpadní vody z místních metalurgických provozů. DEZA Valašské Meziříčí, pátý největší znečišťovatel vod kyanidy, vypustila loni do Bečvy o 30 kg kyanidů více oproti roku 2018.

Za uplynulých padesát let se kritické lokality kyanidových havárií víceméně nezměnily. Na Ostravsku je způsobují metalurgické a kovodělné provozy a na Labi pak Lučební závody Draslovka Kolín, kde se kyanovodík používá při výrobě.

Arnika na havárii na Bečvě reagovala výzvou [Řeky bez jedů](#), kterou k dnešnímu dni podepsalo přes 4 tisíce lidí. K otravě řeky stačí několik desítek kilogramů kyanidů. Ohlašovací práh pro jejich přenosy v odpadech je ovšem hodně vysoký - 500 kg, proto ve výzvě Řeky bez jedů požadujeme jeho snížení. Výzva míří i na další nedostatky IRZ z hlediska ochrany vod před toxickými látkami.

Emise škodlivin do ovzduší

Potěšující je trvalý pokles emisí plynů způsobujících kyselé srážky. Jejich největšími zdroji zůstávají hnědouhelné elektrárny a Unipetrol Litvínov.

Skleníkové plyny

Množství skleníkových plynů se v hlášeních do IRZ za poslední rok snížilo z téměř 67 milionů tun na více jak 63 miliony tun. Roční emise výrazně snížila například elektrárna Počerady.

Styren

Celkové emise styrenu ohlášené do IRZ klesly o 3,4 t na 106,6 tun. Zatímco Siemens Mohelnice emise o více než 2 tuny snížil, provozy AcoIndustries v Táboře výrazně zvýšily o 3,5 tuny a v Přibyslavi o 0,5 tuny, vedle toho PolytecComposites Bohemia, s.r.o. v Chodové Plané zvýšil o 4,5 tuny.

Provozy v první desítce největších znečišťovatelů styrenem jsou zodpovědné za téměř 54 % emisí styrenu. Úroveň regulace emisí této látky je obecně nízká. Za rok 2019 ji do IRZ ohlásilo 52 průmyslových provozů, což je o dva méně proti roku 2018.

Formaldehyd

Množství rakovinotvorného a mutagenního formaldehydu kleslo meziročně o téměř 10 tun, na 18 tun za rok 2019. Jihlavské provozy Kronospan OSB a Kronospan CR snížily emise z více než 14 tun na méně než 5 tun za rok 2019. V kraji Vysočina však vzrostly emise formaldehydu v Lukavci, konkrétně Dřevozpracující družstvo Lukavec je zvýšilo ze 3,6 na 5,5 tun a provoz Lukaform tam ohlásil přes jednu tunu emisí této látky za rok 2019.

Tisková zpráva Arniky

Skenuj kódy, hledej jedy!

Přímo u sebe doma si může každý otestovat vybavení domácnosti na obsah toxických látek pomocí mobilního telefonu. [Scan4Chem](#) po naskenování čárového kódu okamžitě upozorní, zda třeba naše hračky, oblečení, boty, nábytek nebo elektronika obsahují zdraví škodlivé látky nebo jsou zcela bezpečné. Na vývoji mobilní aplikace Scan4Chem se podílí spolek Arnika a je k dispozici pro systém Android i pro iPhone. Stáhněte si Scan4Chem z [Google Play](#) nebo [AppStore](#) zcela zdarma.

“Se Scan4Chem máme výbornou šanci vyhnout se nebezpečným výrobkům. V době, kdy spousta z nás tráví většinu času doma, případně nakupuje výrobky v e-shopech, si všichni mohou doma otestovat cokoliv a škodlivé výrobky časem vyměnit za bezpečné alternativy,” apeluje Karolína Brabcová z Arniky.

Aplikace Scan4Chem obsahuje databázi široké škály produktů, jako jsou hračky, oblečení, obuv, nábytek, kancelářské vybavení, kuchyňské náčiní, hygienické pomůcky, elektronika a další. Pokud aplikace zboží nenajde, spotřebitel se může zeptat přímo dodavatele pomocí předpřipraveného dotazu.

Řada výrobků prokazatelně obsahuje alergeny, karcinogeny a jiné látky poškozující imunitu, hormonální systém nebo plodnost. Více o látkách vzbuzující mimořádné obavy najdete na www.scan4chem.cz/svhc. Výrobci však na ně nemusí upozorňovat na obalu, jak jsme zvyklí u potravin nebo kosmetiky. Jde například o změkčovadla plastů, chlorované parafíny, azobarviva, zpomalovače hoření, olovo a mnoho dalších. Cílem Scan4Chem je zvýšit povědomí o rizikových látkách ve spotřebním zboží v domácnostech a přinutit společnosti, aby vyráběli produkty bez škodlivin.

“Prověřujeme se Scan4Chem vše, co denně bereme do rukou, nosíme, s čím vaříme, nebo si hrají děti. Jen tak vyvoláme skutečný tlak na výrobce a škodlivin ve výrobcích se zbavíme. Ze zkušeností víme, že takový tlak dokonce vedl k zákazu mnohých látek ve spotřebním zboží,” dodává Karolína Brabcová.

Scan4Chem dosud používá přes 50 tisíc spotřebitelů z celé Evropy, kteří prověřili přes 110 tisíc výrobků a zaslali 11 tisíc dotazů prodejcům a výrobcům. Databáze čítá zhruba 21 tisíc výrobků od 130 firem. Díky zodpovědným spotřebitelům, kteří Scan4Chem používají, se databáze postupně rozrůstá. Vývoj Scan4Chem vede německá agentura pro životní prostředí UmweltBundesamt a zapojilo se do něj 20 organizací ze 13 zemí Evropy.

Tisková zpráva Arniky

MALÝ OPRAVNÍK BIOLOGICKÝCH OMYLŮ

Zubaté kachničky

Jméno ptačího řádu „vrubozobí“, který zahrnuje labutě, husy, kachny a jinou vodní drůbež, ke komolení vyloženě svádí. Asi tak postě jsem zaslechl jeho mírně upravenou verzi „vrubozubí“ v reportáži o kachničkách mandarinských.

Tak jsem si pro zajímavost zadal do vyhledávače tu upravenou verzi a nestačil se divit, kdo všechno přisuzuje kachnám vlastnictví zubů. Zdaleka nejde jen o křížovkáře a jiné biologické amatéry. Název používají i veterináři, provozovatelé různých zookoutků, fotografové a také mnoho učitelů v učebních materiálech pro žactvo základních škol.

Člověk na síti sítí objeví i opravdové perly faktické (holub jako příslušník řádu vrubozubých) i pravopisné („vrubozubí pták“). Vrubozobí ale nemají zuby, jen vroubky na okrajích zobáku, které jim daly jméno. „Mandarínka“ prostě není archeopteryx.

Jiří Řehounek

Koroptev patří do přírody, ne na talíř!

Chraňme ohroženou koroptev! Když půjdete s dětmi do zoologické zahrady, abyste jim ukázali vymírající druh nosorožce, asi se pak nezastavíte v restauraci na steak z toho samého druhu nosorožce, byť by byl z legálního farmového chovu. A stejné je to s koroptví polní (*Perdix perdix*). Ve značné části Evropy už vyhynula nebo je na pokraji vyhynutí.

Také v ČR se její populace dostala na kritickou úroveň 1 % původních počtů v přírodě. A přesto se v našich obchodech objevila zvěřina z koroptve. Konkrétně se jedná o hluboce zmrazenou zvěřinu „koroptev škubaná“ a „koroptev prsí filet s kůží“, které prodává obchodní řetězec Makro. Od českého dodavatele pro tento řetězec jsme zjistili, že produkty jsou od belgického obchodního partnera a původ koroptví je údajně ve Velké Británii.

Prodejem zvěřiny z koroptve polní vzniká nebezpečný precedens pro prodej dalších zvláště chráněných druhů živočichů tzv. na maso – křepelky polní, jeřábka lesního, tetřívka obecného nebo tetřeva hlušce. Pokud budeme tolerovat dovoz z ciziny, zvýší se poptávka po této „luxusní“ zvěřině a začne vybíjení pytláky přímo v naší zemi. Na trhu se pak snadno ztratí nelegální zvěřina mezi tou legální. Řešením je úplný zákaz dovozu produktů ze všech našich zvláště chráněných druhů živočichů.

Převzato z webu projektu Čiřikání – www.koroptvicky.cz (redakčně kráceno)

Co si lidé myslí o sovách? Zapojte se do dotazníkového výzkumu

V současné době probíhá v ČR sběr dat pro mezinárodní výzkum zaměřený na to, jak lidi vnímají sovy, co si o nich myslí a kde všude s nimi přichází do kontaktu (v přírodě, pohádkách, filmech). Výzkum je koordinovaný Alexandrem Roulinem (evoluční biologie) a Christine Mohr (kognitivní psychologie) ze švýcarské univerzity v Lausanne a navazuje na projekty, které se snaží o růst populace sov ve světě a o jejich ochranu. V ČR koordinují sběr dat lidé z Masarykovy univerzity.

Údaje získané v tomto výzkumu mají pomoci porozumět tomu, co si lidé v různých částech světa myslí o sovách, zjistit, co se o sovách traduje a vytvořit vzdělávací nástroje zvyšující informovanost o sovách a jejich úloze v přírodě. Do výzkumu se mohou zapojit všichni, nejsou zde žádná omezení. Vyplňte krátký dotazník a přispějte k tomu, aby se do mezinárodního srovnání dostala i data za Českou republiku. Děkujeme.

Odkaz na dotazník v češtině: <https://quest-etu-ssp.unil.ch/index.php/631633/lang-cs>

Převzato z webu České společnosti ornitologické

Ministerstvo posvětilo další nesmyslné kácení v Boubíně

Ministerstvo životního prostředí zamítlo odvolání s.p. Lesy ČR a potvrdilo rozhodnutí Správy CHKO Šumava o udělení výjimky k zásahům proti kůrovci v Národní přírodní rezervaci Boubínský prales.

Správa CHKO Šumava udělenou výjimkou zvětšila území ponechané přírodě o další pralesovité porosty a na ostatní ploše rezervace kácení oproti předchozím rokům omezila. Hnutí DUHA přesto udělení výjimky kritizovalo a opakovaně upozorňovalo, že i při realizaci povolených zásahů dojde kromě přímého poškození rezervace také kohrožení lesů v rezervaci následnými polomy. Kácení v rezervaci vede k vytvoření ploch silně proředěných porostů, které rozvrátí vítr, jako se to stalo na hřebenech centrální části Šumavy, v NPR Černé a Čertovo jezero nebo i v okolí NPR Boubínský prales a vzniknou holiny. Rezervaci takový postup ohrožuje mnohem více než kůrovec.

Podobně již na jaře odsoudila snahu Lesů ČR o kácení a benevolentní přístup Správy skupina předních českých vědců. Lesy ČR naopak požadovaly udělit výjimku k ještě mnohem intenzivnějšímu kácení, konkrétně o možnost vytvářet holiny větší než 1 hektar na území téměř celé NPR krom území původního oploceného pralesa.

Hnutí DUHA v září upozornilo na poškozování rezervace kácením a zveřejnilo fotodokumentaci - viz <https://zachranmelesy.cz/cs/clanky/rozsahla-tezba-v-npr-boubinsky-prales> . Zároveň dalo ministerstvu podnět k zastavení kácení. Ministerstvo podnětu Hnutí DUHA nevyhovělo. Hnutí DUHA bude situaci v NPR Boubínský prales i nadále sledovat.

"Ministerstvo životního prostředí posvětilo Lesům ČR další kácení na Boubíně. Převzalo tím spoluzodpovědnost za poškozování této národní přírodní rezervace. S posláním rezervace - ochranou pralesovitých zbytků a divoké přírody - to nemá nic společného. Nechápu tuhle snahu Lesů ČR za každou cenu boubínskou rezervaci prokácet, když nezvládají kůrovce v okolních hospodářských lesích, kam by měly nedostatečnou kapacitu těžařů soustředit," říká Jaromír Bláha z Hnutí DUHA.

Tisková zpráva Hnutí DUHA

Představujeme skupinu Čmeláci PLUS

Čmeláci PLUS jsou nezávislá nezisková skupina nadšenců, kteří se dali dohromady proto, aby podporovali, chránili a propagovali čmeláky a jejich chov v přírodě. Každý z nás působil dříve samostatně, ale zorganizovali jsme se proto, abychom společně dokázali víc. Mandát na to nejspíš máme. Jsou mezi námi totiž lidé, kteří se čmeláky a jejich chovem zabývají 10 let. Jsou tam i tací, kteří propadli čmelákům před více než 50 lety.

Pro svou práci využíváme sociální sítě, především Facebook Čmeláci PLUS. Publikujeme také řadu videí na kanálu YouTube Čmeláci PLUS. Máme i čmeláčí web www.cmelaciplus.cz, kde je strukturovaný obsah, který průběžně aktualizujeme o nové poznatky. Najdete nás i v mediích, která se o čmeláky poslední dobou hodně zajímají.

Přestože by se zdálo, že téma „čmeláci“ se brzy vyčerpá, není to pravda, je to prostě téma. Čmeláci jsou pro nás hlavní náplní, nicméně v našem názvu je „PLUS“ a to znamená něco navíc. Proto lidmi tak oblíbené čmeláky využíváme i jako klíč a cestu k přírodě a k její ochraně.

Spektrum našich činností je poměrně pestré a stále se rozšiřuje. Objevují se další a další příležitosti, jak naplnit naše cíle:

- Prezentujeme čmeláky a jejich životní cyklus. Ukazujeme, jak jsou křehcí a jak je ohrožují změny životního prostředí.
- Poskytujeme chovatelům informace o chovu a poskytujeme poradenství po celou sezónu.
- Ukazujeme možnosti, jak čmeláky aktivně chránit nebo dokonce zachránit jejich hnízdo. Proto jsme vytvořili poměrně unikátní projekt Čmeláčí Rychlá Rota. Je to záchranná síť pro čmeláky v ohrožení, nebo naopak pro ochranu lidí, kteří se čmeláků bojí a hledají pomoc. Její působnost již překročila hranice ČR.
- Poskytujeme návody na úpravu zahrady a travnatých ploch tak, aby tam čmeláci, ale i další hmyz a živočichové našli prostor k životu.
- Pracujeme na neustálém zlepšování výrobků pro čmeláky. Sami nic neprodáváme, ani nevyrábíme. Naše řešení bezplatně poskytujeme výrobcům. Stejně tak ukazujeme na vysloveně nekvalitní a problematické výrobky pro chovatele čmeláků. Chceme prostě, aby se chov čmeláků dařil, a chápeme to jako něco, co jim pomáhá.
- Zmapovali jsme nepoctivý prodej čmeláků určených pro opylovací službu maloobděratelům – zájemcům o přírodu a zahrádkářům. O této věci informujeme veřejnost, spolupracujeme s médii a díky tomu bráníme nekalému prodeji.

- Snažíme se pomáhat školám v edukaci a poskytovat návody a materiály pedagogům školáků i předškoláků.
- Aktivně vyhledáváme možnosti spolupráce s podobně zaměřenými skupinami, hledáme průsečíky společných zájmů.

Pokud vás zajímají čmeláci, chcete se o nich něco dozvědět nebo pro ně něco udělat, navštivte naše informační kanály. Předem vás ale varujeme. Čmelákům se dá snadno propadnout. Je to láska na celý život, a dokonce má stanovenou svou diagnózu – „bombusofilii“.

Ondřej Hercog, Čmeláci PLUS

Hlasujte o jubilejní Alej roku

O jubilejní titul Alej roku soutěžní ankety spolku Arnika bojuje rekordních 134 stromořadí ze všech krajů republiky, z nichž 10 soutěží v Jihočeském kraji.

Nominované aleje v Jihočeském kraji

[Klokotská alej](#)

[Lipová alej Tyršův sad](#)

[Akátová alej u Suchomelského mlýna](#)

[Alej Naší zahrádky](#)

[Dubová alej Suchomel](#)

[Hraběcí cesta v Plané nad Lužnicí](#)

[Svatojánské jeřábové stromořadí](#)

[Javorová alej u Nové Vsi](#)

[Láska, Víra, Naděje](#)

[Českovelenická kaštanová alej](#)

Hlasování na www.alejroku.cz končí 7. ledna příštího roku. Poté Arnika vyhlásí desátou nejkrásnější Alej roku i nejoblíbenější krajská stromořadí.

"Jsem nadšená z letošní vysoké účasti. Fotografie jsou ze všech ročních období, což znamená, že soutěžící se na naši anketu těší celý rok. Zájem o přírodu a její význam stoupá a to je v dnešní době naprosto zásadní. Pojďme si najít čas a u šálku teplého čaje vybrat nejkrásnější alej, vítězku letošní ankety," říká muzikálová herečka a zpěvačka Petra Vojtková, patronka Aleje roku.

Cílem ankety Alej roku je přitáhnout pozornost lidí k alejím, které patří ke zdravé a fungující krajině. Nezáleží, zda jde o aleje známé, neznámé, vzrostlé, mladinké, ve městech, v krajině, kolem silnic nebo turistických tras. O vítězství může nakonec rozhodnout mimořádná krása, silný příběh, snaha o záchranu nebo úsilí místních patriotů uspět v konkurenci z celé republiky.

Upravená tisková zpráva Arniky

Z ĎÁBLÍKOVA ARCHIVU

První číslo zpravodaje Ďáblík mohli naši členové a přátelé spatřit v říjnu 1999. Zpočátku vycházel jen čtyřikrát do roka, jak se sami můžete přesvědčit [na stránce](#), kde pro Vás máme všechny. Se začátkem vydávání již třetí stovky Ďáblíka jsme se rozhodli zabrousit do tohoto archivu a po dvaceti letech vytáhnout na světlo články představující, co nás tehdy těšilo i trápilo a představit Vám skrze jejich texty i naše bývalé kolegyně a kolegy. Někdy možná překvapí podobnosti dění s dneškem, či jak se některé záležitosti táhnou téměř přes celou lidskou generaci.

Hrozí Českým Budějovicím povodně?

Na tuto otázku nedokáže odpovědět uspokojivě zřejmě nikdo z nás. Jisté však je, že zkušenosti z Moravy leccemus napovídají. Zejména však tomu, jak nezodpovědně se stavělo se souhlasem orgánů státní správy i samosprávy v zátopových územích, jak se zúrodňovalo v nivách toků, jak se tyto toky upravovaly

a jak se zapomínalo na přírodní zákonitosti a na ochranu přírody a krajiny vůbec. Proto by bylo správné a zcela pochopitelné, kdybychom se poučili a začali se chovat jinak, přirozeněji, ve vztahu k přírodě šetrněji a pochopitelně i hospodárněji. Ale opak je pravdou. Státní pokladna se otevřela a okamžitě se vyrojila řada projektů na tzv. protipovodňová opatření. Ano, až sem je vše v naprostém pořádku. Chyba ale je v tom, že se nejedná ve většině případů o tzv. revitalizační projekty, ale o technická, finančně nákladná řešení, postrádající variantní pohledy,

komplexní posouzení ve vztahu k možnému negativnímu ovlivnění všech složek životního prostředí. A hlavně prosazovaná přes nesouhlas veřejnosti, občanských ekologických sdružení i odborných organizací ochrany přírody, kterým je např. Agentura ochrany přírody a krajiny.

Jednou z takto pojatých staveb má být tzv. protipovodňové opatření Havlíčkova kolonie - Mladé na řece Malši. Investorem je město České Budějovice, jehož orgán ochrany přírody se zpočátku stavěl zásadně proti, ale..... V současné době je přerušeno územní řízení a tento orgán musí vydat souhlas se zásahem do významného krajinného prvku a následně rozhodnutí o osudu 108 vzrostlých stromů, které brání realizaci protipovodňového opatření. Odbor ochrany životního prostředí rozhodnutí o zásahu do významného krajinného prvku - nivy řeky Malše v úseku od Malého jezu po lávku v ul. Matice školské vydal! Se zásahem souhlasí za podmínek, že bude předložen oponentní posudek. Jak tedy mohl vydat kladné stanovisko bez tohoto posudku? Proti tomuto alibistickému rozhodnutí jsme se samozřejmě odvolali. Ve hře je kromě hry úředníků ještě veřejné mínění. To, že se na názor občanů, kteří by mohli být povodní zasaženi, nebo stavbou ovlivněno jejich životní prostředí nikdo neptal, zvedlo zejména v Havlíčkově kolonii vlnu odporu a v současné době je zde organizována petice proti takto pojatému protipovodňovému opatření. K 10. březnu se pod petici podepsalo více než dva a půl tisíce občanů! Zda zvítězí zdravý rozum a vůle lidu a požadavek na zpracování odborné studie, reprezentovaný v této chvíli oponentními stanovisky nevládních organizací a Agenturou ochrany přírody, nebo touha po zisku dodavatelských organizací, ukáže čas a objektivnost přístupu úřadů.

Vladimír Molek, vyšlo v březnu 2000 v Ďáblíku č. 3

ZAOSTŘENO ENVIROSKOPEM

Vybrali jsme pro vás ze 400 různých tipů na výlety po Jihočeském kraji, které všechny najdete v databázi Envirooskop na webu www.envirooskop.cz. Jeho zpracovatelem je jihočeská Krajská síť environmentálních center KRASEC.

Alšova naučná stezka (lat: 49.4667, lon: 14.0672)

Krajem malíře Mikoláše Aleše vás provede stejnojmenná stezka. První zastavení najdete v Miroticích u pomníku Mikoláše Alše, který se zde narodil. Stezka dále vede kolem Alšova domu s Muzeem Mikoláše Alše a loutkaře Matěje Kopeckého, který představuje další významnou osobnost Mirotic. Na 12 km dlouhé trase postupně narazíte na 9 zastavení osazených informačními panely, které zachycují nejzajímavější místa mezi Miroticemi a Čimelicemi. Velká část stezky kopíruje žlutou turistickou trasu.

Kromě míst spjatých se životem Mikoláše Aleše uvidíte jeden z nejstarších (založen 1681) a nejzachovalejších židovských hřbitovů v jižních Čechách, žulový viklan na vrchu Malý Kosatín nebo pravěké hradiště ze starší doby železné se zachovanými kruhovými liniemi valového ohrazení.

Trasa vás dovede i k přírodní památce Malý Kosatín, kde hojně roste ohrožený prstnatec májový s nepřehlédnutelným růžovým květenstvím (kvete v květnu a červnu), na malebné místo na samotě U Nováků, které se stalo dějištěm povídky Terezy Novákové *Železný kříž*, a na závěr do pohádkové aleje z Rakovic do Čimelic.

Východně od Mirotic leží dvě významné lokality podél řeky Lomnice. Jedná se o přírodní památku Vystřkov chráněnou z důvodu typické vegetace pootavské nivy a přírodní památku V Obouch chránící 3,8 km dlouhý úsek přirozeného toku řeky Lomnice s okolními vlhkými loukami s bohatou květenou. Necelé 2 km na severovýchod od náměstí v Čimelicích se nachází přírodní památka Kopáčovská, kde na mokřadní louce roste například upolín evropský nebo prstnatec májový.

Popis stezky na webu obecního úřadu Čimelice: <https://www.cimelice.cz/alsova-stezka/d-1060/p1=1114>

Časová náročnost: 3,5 hodiny

Povaha terénu: Téměř v celém úseku naučné stezky vedou polní a lesní zpevněné cesty. Lesem Malý a Velký Kosatín prochází lesní cesta s výmoly, ze které se uhýbá po pěšině směrem k viklanu a dále k přírodní památce Malý Kosatín. Podobná situace je i u lokality Hrad.

Dostupnost: Stezka je určena pěším návštěvníkům, využívat ji mohou i cyklisté. Trasa stezky mezi jednotlivými zastaveními je popsána vždy na předchozím panelu. V obou koncových místech leží autobusová zastávka a v Čimelicích i vlaková stanice. Cyklisté se mohou vrátit do výchozího bodu po silnici III. třídy Čimelice–Rakovice, Rakovice–Boudy, Boudy–Mirostice.

Odkaz na lokalitu na stránce Envirokopu najdete zde:
<http://www.envirokop.cz/?alsova-naucna-stezka>

Vybrali pro vás Romana Panská a Edvard Sequens

Zelené úterky

Calla vás srdečně zve na besedu

Modro-zelené město

s bioložkou Lenkou Štěrbovou
(Ústav výzkumu globální změny AV ČR)

Zelené plochy plní ve městech řadu důležitých funkcí. Jsme schopni udržet zeleň v dobré kondici v současných klimatických podmínkách? Jak v městském prostředí hospodařit s dešťovou vodou? Umíme to v Českých Budějovicích? A co je modro-zelená infrastruktura?

V úterý 24. listopadu 2020

od 17:30 hodin

Beseda proběhne formou webinaru s pomocí technologie ZOOM
(připojení přes odkaz <https://us02web.zoom.us/j/81282951130>)

Praktické informace o připojení k webinaru najdete zde: <http://www.calla.cz/...pdf>

Více informací:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice

tel.: 384 971 930, calla@calla.cz, <http://www.calla.cz>

Tento projekt je spolufinancován Statutárním městem České Budějovice.
Projekt byl podpořen grantem Ministerstva životního prostředí ČR.
Projekt nemusí vyjadřovat stanoviska MŽP ČR.

Ministerstvo životního prostředí

PTAČÍ HODINKA 8.-10. LEDNA 2021

<https://ptacihodinka.birdlife.cz/>

Zpravodaj **Ďáblík** pro své členy a přátele vydává:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice

Telefony: 384 971 930, 387 311 381 • **Fax:** 384 971 939

E-mail: calla@calla.cz • **Internet:** <http://www.calla.cz> • Calla je také na [Facebooku](#)

Naše konto: 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Články do dalšího čísla pošlete do 11. prosince 2020 na edvard.sequens@calla.cz.

Databázi odběratelů spravuje Romana Panská. Chcete-li se přihlásit k pravidelnému odběru **Ďáblíka**, pište na romana.panska@calla.cz. Nechcete-li naopak dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás vymažeme z adresáře. Všechna starší čísla občasníku **Ďáblík** najdete na webových stránkách Cally.

Líbil se Vám Ďáblík? Pomozte nám s jeho šířením!

Pošlete ho svým přátelům s nabídkou na pravidelný odběr do e-mailové schránky.

Můžete nám také přispět na vydávání.

Použijte číslo účtu 3202800544 / 0600 a variabilní symbol: 111.

Děkujeme!